

Miljöpartister och myndighets-aktivister värsta klimatbovarna

Klimatkris, klimatmöte, klimatnödläge, utsläppen ökar. Klimatfrågan har den senaste tiden fått om möjligt ännu fler rubriker än tidigare. Och med all rätt, läget blir allt allvarligare.

Samtidigt finns i Sverige starka krafter som driver en linje som skulle öka utsläppen av växthusgaser med motsvarande 7 % av de svenska. Om man gjorde "helt om" skulle man i stället kunna medverka till att minska utsläppen med 7 %. Mer om sambandet mellan svensk vattenkraft och utländsk kolkraft finns allra sist!

Både partier och myndigheter är klimatbovar

Det handlar förstas om de politiska krafter och myndigheter som vill riva ut de mindre vattenkraftverken i stället för att låta de befintliga kraftverken dubbla sin effekt, produktion och andra energisystemnyttor.

Paradoxalt nog är Miljöpartiet det parti som arbetar mest på att (den mindre) vattenkraften ska kunna rivas ut, detta trots de förödande konsekvenserna för klimatet. Detta trots att man stått bakom energi- och vattenkraftöverenskommelserna och att man röstade för propositionen Vattenmiljö och vattenkraft och därmed också för civilutskottets betänkande.

Men i varje steg (utom i civilutskottet där man hade litet inflytande) har man utnyttjat sitt innehav av miljöministerposten till att se till att det funnits tillräckligt öppna eller tvetydiga formuleringar för att vattenförvaltningens olika myndigheter skulle kunna fortsätta att verka för utrivning av så många (mindre) vattenkraftverk som möjligt.

Vattenförvaltningen - Havs- och vattenmyndigheten (HaV), de fem regionala vattenmyndigheterna, de flesta länsstyrelserna - domineras i sin tur sedan årtal av myndighetsaktivister, som vill riva ut så många (mindre) vattenkraftverk som möjligt. När nu politikerna sedan några år äntligen börjat styra upp myndigheterna, svarar dessa med att tolka och tillämpa det nya regelverket på ett sätt som strider mot de politiska besluten och avsikterna.

Så arbetar klimatbovarna

Myndigheterna låtsas inte om att RDV (EU:s vattendirektiv) 4.3 och VFF (vattenförvaltningsförordningen) 4 kap 3 § räknar upp ett tiotal samhällsintressen som förbättringar av vattenmiljön inte får

hota utan som den ska avvägas mot.

Avvägningen mellan olika samhällsintressen ska ske genom att en vattenförekomst förklaras som KMV (kraftigt modifierat vatten). Men trots att politikerna sett till att det numera står i VFF 4 kap 3 § att myndigheterna ska använda KMV vägrar dessa genom att hävda att förutsättningarna inte är uppfyllda. Inte heller undantaget MSK (mindre strängt kvalitetskrav) använder man.

Att EU-rätten säger att det är naturligt att börja utvärderingen av de olika samhällsintressena på den lokala nivån låtsats myndigheterna heller inte om. Medan man bedömer vattenmiljön på den lokala nivån (= i den enskilda vattenförekomsten) talar man om kraftproduktionen som en nationell fråga.

Vad politikerna måste göra

Politikerna, dvs de fem partierna i genomförandegruppen bakom energiöverenskommelsen, har tagit viktiga och riktiga beslut om vattenkraften de senaste åren. Men det räcker inte, myndigheterna slingrar sig som ålar. På sikt kan miljöbalken behöva ses över men just nu är det en absolut nödvändighet att ytterligare precisera VFF. Görs inte detta kommer HaV att fortsätta med föreskrifter och andra styrdokument som i sig strider mot EU-rätten och de svenska politiska besluten och avsikterna och som kommer att tolkas och tillämpas på det sättet av vattenförvaltningen. Vidare måste politikerna kraftigt omarbota det förslag till NAP (nationell plan) som HaV levererat, det är en ren utrivningsinstruktion.

Men det räcker inte att skriva om NAP, de avgörande förändringarna måste komma i en förordning (lämpligen VFF) som har större juridisk tyngd än NAP och alltså kommer att bestämma rätts-tillämpningen. Vårt krav är att genomförandegruppen kommer överens om att regeringen i 4 kap 3 § VFF sätter in ett nytt sista stycke med preciseringar av två uttryck i paragrafen, som myndigheterna tolkar rakt motsatt de politiska besluten:

- En ytvattenförekomst har på ett väsentligt sätt ändrat sin fysiska karaktär om endera av konnektivitet, hydrologisk regim eller morfologi ändrats väsentligt och det får en betydelse för möjligheten att uppnå god status.

- Bedömningen av betydande sätt negativt påverka ska utgå ifrån den verksamhet som ligger i eller vid vattenförekomsten.

Med denna juridiska grund lagd kan genomförande gruppen ge regeringen i uppdrag att skriva om NAP i enlighet med de politiska besluten och avsikterna.

- Produktionsminskningarna totalt får inte överstiga 1,5 TWh eller 2,3 %.
- Produktionsminskningarna i mindre vattendrag (= övriga avrinningsområden) får inte överstiga 6,5 % (med enstaka undantag pga särskilt höga naturvärden).
- Vattenförekomster med vattenkraftverk eller regleringsdamm ska KMV-klas-sas och, om God ekologisk potential inte kan nås utan betydande negativ påverkan på verksamheten ska MSK användas.
- Lika väl som miljöpåverkan bedöms i varje enskild vattenförekomst, ska även bedömningen av betydande negativ påverkan avse den enskilda verksamheten i samma vattenförekomst.
- I den nationella planen tas bort kravet på att minimivattenföring ska uppgå till medellågvattenföringen (MLQ) i de mindre vattendragen. MLQ varierar kraftigt mellan vattendragen, den beror i hög grad på hur många sjöar som finns och i vilken utsträckning vattendraget regleras. MLQ har en mycket svag koppling till vattenmiljön.

De mindre vattenkraftverkens miljönytta beror för det första på att det svenska elsystemet är sammankopplat direkt och indirekt med hela norra Europa, för det andra på att i dessa länder (utom Norge) finns mycket kolkraft och för det tredje på att just kolkraften är den dyraste kraftproduktion och därför den som startas sist och stängs först. För det fjärde kan tilläggas att den dyraste kolkraften är den som är äldst och spyrt ut mest växthusgaser och andra otrevligheter.

Så när ett svensk vattenkraftverk stängs ner minskar vår elexport alternativt ökar vår elimport och i båda fallen kompenseras det av att kolkraftproduktionen i något grannland ökar. Och klimatet känner ju inga gränser.

Thomas Sandberg, ordförande SVAF